

”הַיְהוּדִי” *

(סדרה ומערכ).

היו ימים והיהדות הלאומית הסודרנית שבארצות-המזרח של אירופה היתה מתנאית על אחותה, היהדות המערבית, בהבנתה המקיפה את שארית-היהודים ובחזירתה העמוקה אל סודות קיומנו ומהותו. ונמצאו אנשים בין נושאי היהדות-המזרחית, שהרחיקו עוד ללכת ואמרו, כי שתי השקפות-עולם שונות ושני מיני יחסי-החיים שונים מפורדים בין שני תחומי-יהדות אלה. אחד-העם, שהיה טוען בשמה של היהדות-המזרחית, גלה מדור תחתון ומדור עליון: אחינו שבמזרח, אף-על-פי שמחוסרי זכויות אנושיות ואזרחיות הם, והמלחמה כעד השגת הזכויות האלה עדין לא נגמרה, בכל זאת אין דעתם ורצונם מכוונים רק אל השגת חשויו והתנשמותו בתיים. שאלה קיום לאומי, כאישיות לאומית פועלת ויוצרת בפני עצמה, שומרת נתיבה בעולם. והללו שבמערב, מאישי-הזכויות מכבר, אין להם כלום בעולם הצבועי חוץ משמירה מעולה על זכויות אלה, שנקנו בעמל רב, כדי שלא יקפתו ולא ימעיטו; ואף הציונות המערבית—הנועה זו שבאה לכאורה, לשנות מעיקרם את יחסי-החיים הקבועים, — לא נכראה תחלה רק כדי להרגיע את דבי-הצבור העברי. כי אם באמת יבנו להם בני-ישראל בית בארצם, הרי יתדל הורם הכלתי-פומק של יהודי המזרח למערב ולא יטרידו עוד את עולמם השאנן והכובד בצעקותיהם ומפאוכיהם; בעיקר באה הנועה זאת אך כעד האחים המדוכאים שבארצות-המזרח התצוקות, אולם הם, יהודי המערב, התרבותיים והמיושרים, אינם זקוקים לה ולא הם אשר יתברכו מטובה. הבדלים אלה הלכו

אמת המדה של ספור טוב היא הסגולה שבו לתפוס מקום בכריסוטמיה לתינוקות; של ספר טוב — הסגולה להתן תורה לבן-מצוה ליום מלאת לו שלש-עשרה שנה; אמת המדה של סופר חשוב — אי-פשויות, קפאון על צורות ותכנים והכנעה לתורת רב; של עורך הגון — אדם בעל מסורת, אשר לבו רחק מחוץ וישר וחוש אמתו הלל בקרבו. והנה זכינו כבר לסופרים קדושים בתיים, שאמרו, חלילה, להרהר אתריהם ולבקם, שהרי הם קיין העם, רכושו, נחמתו. ואם יעיו איש לפגוע במי-שהוא מן המקובלים מיד ילשו עליו עינים: מה אתה עושה לנו? את נחמת האומה אתה בא דגזול מאתנו? — „יעיו לפגוע” — תפס לשון בני אדם. אדרבה, ינסח לפגוע בכבוד מקובל — מי מן העורכים יתן לו מקום בעתונו?

אמנם, חזיונות אלו אפשר לפרשם, אפשר אולי גם לחייב את מציאותם. העניות בהומר וברוח גרמה לכך. קסן הוא הורם של כחות צעירים ורעננים אשר יבואו בהמון, ישתערו בקול חונג, יתירו את הלכאים שכעי-השנים מרבעם, יאחזם בתלהלי-שיבתם וינעניו נענועים חזקים כהנוע הדגן בכברה. יורו הלאה בשאט-נפש את הפסולת ואת המשקע ויגרשו במקלותיהם תורת-בית-רב הבלה.

כן, מובנים ומוסברים חזיונות אלו. אולם לא תמיד מפיגה ההבנה את השגות.

שנאים עליו כל סדריו, המעיקים ומתניקים תחתיהם כגלידו-קרח כל פרפורי נשמה ועגנה.

א. ש.

”Der jude” בעריכת ד”ר מרטין בובר.

הוצאת לויט, ברלין.

ועמקו. ובעתונות כספרות נולדו פולמוסי-
דברים ארוכים מאד. אהינו שבמערב — אכן
רק מקצתם — התחילו אז לפשפש בלבבותיהם
וסוף-סוף מצאו את ההבדל הזה לנכון ולאסתי.
גם במהנה הציונים המועט גראו עקבות
המלחמה הזאת והרבה וידויים נשמעו מפיות
הוקנים והצעירים במערב.

ואולם באו ימי השבון לתנועה הלאומית
אשר בכל ארצות-התבל. כל התנועות וכנות-
התנועות שנוצרו בעולמנו התחילו מסמנות
את פריצותיהן, עם נשיבתה של הרוח החדשה
בא משבר בתנועה הלאומית, וכל שעת-משבר
נורת אחריה השבון הנפש, הפוש דרכים
חדשות, התאמצות-אנרגיה חדשה, הבאה לידי
דפיון בכח המשבר עצמו. וכשם שהמשבר
בתנועה הלאומית שבארצות המזרח בשנות
ה"ה" תר"ע הביא לידי נשירת אברים רבים
מגוף התנועה ולידי התפוררותו של גוש תהו-
ובוהו זה ולידי תנועת-החירים, העולים ומוציאים
את גאולת נפשם משעבודת של הגלות ומצערה
ומתוך כך באים הם לידי גאולת עמם. — כן גם
הוליד המשבר בארצות המערב את הציונות
האינדיבידואלית. כי קצת תמוה היה הדבר:
היהדות הגרמנית שעמדה בראש כל התנועות
הרוחניות של עמנו במשך מאות השנים
האחרונות, שהביאה לעולם את "חכמת ישראל"
והרימה את הריפורמציה הדתית שלנו לידי
גובה ידוע, שהעמידה לנו לוחמים יהודים נאים
בנביאל רוסר כשעתו, — עמדה פתאם מלדה
ונעשתה שטחית כל-כך ואינה מראה כחותיה
והשפעתה על הזרמים הרוחניים השונים,
המבצבים מתוך קרקעה של יהדות-המזרח,
וגם בתנועה הלאומית היא באה רק בעסקניה
ולא יותר? זה היה תמוה. אך הרוח החדשה
התחילה מנשבת גם שם.

אמנם שונים הם דרכי התפתחותה של
המוחשבה הלאומית בארצות המערב מאשר

אצלנו. ושנויים אלה נתונים הם בשטחם
ובתנאיהם של הזמן ושל המקום. אך מקור
החיפושים האלה, צמאון הלב והנפש הנוער
אחד הוא גם לנו וגם להם. מה התנועה
הלאומית בארצות המזרח עברה דרך מדרגותיה
הראשונות של נידול והתפתחות — עבודה
מדינית, תקנות מדיניות סתם, הספה ידועה
של עיקרי-הלאומיות והכנין הלאומי —
אל מדרגה יותר גבוהה של המעשה
והכנין הלאומי גופם, אף שם כך:
מתנועה מדינית דיפלומטית מעבודת העמולה
שפחית אצל אחרים וברחובנו, עברה לתנועה
של יהודים מרוכבים, גואלים את עצמם מכל
שעבודי החיים הזרים; וכמו שרעיון ההתחרשות
הלאומית אצלנו נצרף לאט-לאט בכור היונו
ויסודינו ונתלכש בצורת עבודה אקטיבית, אף
שם כך: מתהלה — מדינה יהודית — יקום-לאומי
מיוחד בשביל האחים הגעתי. ומדוכאים
שבמזרח, אחרי-כן — גם בשביל מקצתם של
יחודי המערב ולבסוף — גם בשביל היחוד
מישראל, המבקש את גאולת נפשו ושנושא
עם זה כל חובותיה בעולמה של אומתו. גם
בארצות-המזרח התחילו בראשונות אחרי המערה,
לשוב-אל-העם, ובקשו למצוא בעם וכמהגו
חיינו המיוחדים את היעוד הלאומי, עד שלבסוף
נתבשרה ההכרה, כי לא בהתמזגות בכלל
מקור-ההתחיה וההפרייה שבדב, אלא בהרמה
אישית ומתוך כך דידי הרמה הלאומית. במערב
עדיין הדברים משמשים בערובניה: מטבעות
פסולות ומסוישטשות אצלנו יש להן עוד מהלך
בשוקיהם. ה"שיבה אל העם" הירועה, חיפוש
דרכי-יצירה מיוחדים, בקווים, במנגינותיו
הפשוטות ובשיריו, במנהגיו ובסדריו היוו
הגלוחיים. אותה תערוכת של "יעבציות"
ועמסיות, אשר חנה אבד זה כבר בעיני צעירי
רוסיה, עוד ידה רבה במערב. אותם הדברים
עצמם שהיונו אנו שסופים בהם בשנות התשיעי

לפני כל מה, ושבעת האחרונה ניתנו לה עובדים חרוצים אחדים (לע"ע מועדים הם עדיין, לצערנו) והראתה את כוחה, הערצת העבודה שעברה מארץ-ישראל המחודשת אלינו ושנתגלגלה גם לשם עז-ידי צנורות נעלמי-עין, ההכרה בצורך תחיתה של הלשון העברית, לא רק בתור לשון הקודש של האומה, אלא בתור שפת הנשמה שלנו, כי יחידה היא ואין בלתי, השיבה אל התנ"ך (לע"ע לומדים אותו שם על-פי תרגומיהם של צונץ ולותר), שאצלנו תוללה מהפכה נפשית ושנוי יחוסנו אל הרושע הרוחנית שלנו, השאיפה אל השלימות, לא בעולם הדעות והמחשבות, כי בלתי-אפשרית ונגם בלתי-רצויה היא לאדם החדש, אלא שלימות במעשה וביצירה, — כל אלה הן עדות חיות כי דבר-מה הולך ונכרא שם. כך היתה והוזה דרכה של תנועת ההתחדשות בכל מקום וכך דרכה גם שם. נקודות-שווי אלה מעידות על הכרתיותה של התנועה הלאומית, הכרתיותה התיסטרית, ועל סדר-חיוניותה הכבירה. הצעדים הראשונים כבר נעשו שם; הראשונים מתייבים את הבאים אחריהם. וכשם שמרשין בובר זה, הגדול שבהם, עדיין מתלבט בחיפוי מתחבה ורגש ולא מצא עוד את דרכו היחידה, שיצעד בה בבטחה ובהכרת ערכו ושיקרא גם לאחרים להצטרף אליו, מה הוא עדיין יש בו יותר מצער-הצמאון לעבודה וליצירה מאשר שמחת היצירה והיצירה עצמה, מה הוא נע-ונד עוד בין תרבותינו הקולטוריות ומבקש נקודות-אחיזה לנפשו בחזיונות ארעיים, שנראים לו לפרקים, כעיקריים, — אף הכרוכים אחרי והולכים על-ידי כך. עדיין חוש ההבחנה והבדלה לא נתפתח אצלם במדה הדרושה, כדי להבחין ולהבדיל בין התכלת של מאוייני הלאומיים ובין קלא-אילן. נתקלים הם בחזיונות רבים שבתי אחינו שבמזרח ובתולדותיהם, והחזיונות גראים סודיים ומלאים הוד מרחוק,

של המאה העברה וכסבל ירושה ניצארו למנת חלקם היחידה של בני "המחזור הראשון" בתנועה הלאומית אשר בארצות-המזרח, לא פסקו עוד שם. אולם יודעים אנו דרך זו, את כל גפתוליה ועקיפותיה ויודעים אנו גם את סופה. כא תפצים או לעמוד רק על תחלת התהוותם של שבילי רעיונות אלה. והתחלה זו יפה היא ומעידה על סימני-בגרות הראשונים. היא מעידה על תסיסה ורגיזות כבירה, ההולכת ומתרחשת בין הצעירים העברים שבמערב. ודער יודע" — ירחונם של הצעירים האלה — הוא הכטוי הראשון והמלא לחיפוי-דרכים אלה. לא יצבור הגדול ערכים הדברים שבאו בו. מיהירים ואל ימירים, תועים ומתפשים את נתיבם בעולם, נועד הירחון הזה, ולא דוקא ליהודי המערב ועל-ידי יהודי המערב; דרך אחת גם כמזרח ונגם למערב — דרך הגאולה והשהחור מכל העקות החיצוניות, דרך השפות של העצמיות היהודית. אין תותמה של מפלגה יודעה על הירחון הזה. אין עוד צורות קבועות ומסוימות, אין הבטחה המיותרת של אנשים, שמצאו את דרכם במדברו של עולם. אולם יש הלך-נפש משותף לכל הרברים הבאים בו, השרוי על כל הרברים השונים, המצטרפים לכלל אחד. את הלך-נפשו משרה ביחוד עורכו של הירחון הזה — אחד היהודים מבעלי הנפש שבדורנו — מרשין בובר. אותה ה"אחד-עמיות" החדשה, שממצה את עומק הדין מלאומיותנו ומרימה אותה לדי דבקות דתית חדשה, אותה הערצת החסידות שעברה ממנו אליהם, — הערצה שחיתה מובנה אצלנו כבעה שירדו הרביבים הראשונים של התחדשות-הלב עלינו וששמשו רק מעבר לתחת צרכי-הלב האמתיים ולא לעקומה ומוויפת החיים כהחסידות, הערצת הישוב הקטן והרל שבארץ-ישראל, שבראשונה הכל לענו לו, הקולוניאציה הפעומה, שאינה כדאית

ומתדבקים הם בהזיונות אלו, מנסים מצוא בהם פתרון לחידת-החיים שלהם, אולם התדבקות זו רק זמנית היא — אלו הם הגלמים הנראים לגופות חיים בדרך החשכה של גאולתנו זשהרורנו.

הנה שם, מעבר לגבול מדינתם היפה זההוקה, מתגוללים אחיהם בעוני ובהוסר כל, כוקפים אויבים חזקים ופראיים, וההפכים את חיהם לגיהנום ארוכה אחת, ואף-על-פי-כן הרי חיים הם אחיהם אלה, טוים ארגי-חיים מיוחד, נלחמים מלחמת-הקיום בכל-יוזן מיוחדים כסינים, שאף עם אחד בעולם אינו משתמש בהם, בני-אדם פראים למהצה ואף-על-פי-כן הרי יש בהם איזה דבר המכשיר את קיומם ומעלה אותו לחידה אחת עמוקה ומלאה סוד.

הרי החסידות! כדור זה, שהאדם הקולטורי באירופה, כשנמאסה עליו השפחה שבתחיים, אותה הבהירות המיוחדת שכל דבר ודבר, אותה השקיפות היתרה שבתחיים, כשצר נעשה ללב כהדרים המרווחים של המדע האיורפי השליש והתקיף, היבש והמחניק, התחיל כתגעגע עור הפעם אל הסודיות שבתחיים, אל ערפליותם, אל הטמיריות הזרועה בעולם על אף כל המכונות הענקיות, שעשו את העולם למשוש כל-כך ולמובן כל-כך. באותה שעה התחיל האינטליגנט היהודי להרץ בנתיבותיה המיוחדים של אומתו כדי למצוא אותם המענינות, טעינות הסוד, שאפשר יהיה לרוות את הצמאון בהם. נתקל הוא בחסידות, עומד ותמה עליו, עד החיון הזה, והוא מתחיל לראות בה, בתחסידות, מה שהאינטליגנט הנוצרי מוצא במקורותיה אחרים של חיפוש-האלהים שלו. מתדבק הוא בה ומצוא בה איצרות קולטוריים ונפשיים עמוקים, שכדאים הם שפול ושפוח מרובה, מנהיג ומשפר אותה — והרי מתגלית באירופה אחת הפליאות שבעולם. והנה חספרות היהודית! דיאלקט אשכנזי זה, איזה בלבד לשון של

איכויות עתיקה, של סבבויות ועבריות, ואף-על-פי-כן כמה הפיקו דורות אחרים ליצור בלשון זו! הצורות הספרותיות המעודנות והמעוננות באירופה אינן מקסימות ביותר את הל-בות. הרי העיר הגדולה עם שאונה והמונה, עם הבהילות ותחשוון שבה, אותם החיים הורים, שקשה למצוא בהם תרם המיוחד של חיים יהודיים ממש, וכננדה העיירה היהודית הקטנה, השוקפת על שמייה, עירתו של שלום-אש, עם נהרה, הנח בשבת, עם אילנותיה, המתפללות תפלות מנחה וקבלת שבת, אותם החיים השקטים והשרוים, שאין בהם משלות הכורגניות הפעוטה בארצות המערב, השמנה והמטוסטמת, אלא יש בהם הכרת האלהים ומוד-החיים הגדול — מרמים הם זה לזה, והנשמה, הצמאה לחיים עבריים עצמיים מתדבקת בהם ואינה כורקת בהם ביותר. השירה העממית עם פשטותה, הצלילים היהודיים הנונים, ספוגי צער ויאוש עמוק, אותה תערובת של אשכנזיות, אוקריינית וזולתיות עם הצער היהודי העולמי של כל הדורות — כל אלה הם העמודים המראים להם את הדרך.

אולם אין הם רומאנטיקים בלבד. אין התנועה הלאומית שלהם — תנועה ספרותית ורוחנית בלבד. אין היא באה אך להוין ולפרנס את הנשבה היתרה של יהודי השבת, אלא באה לישפר את החיים הטמשיים, הדורשים מהם התמכרות כל החושים וכל הכחות לעבודה. אין תנועה זו באה לגאול את האחרים, שבשעבודם ניחא להם, אלא לגאול את העובדים בה. במקום עבודה מדינית, שנמסרה רק ליחידים — עבודה מעשית, שהכל מצטרפים אליה; במקום חבה וסימפתיה אל איזה דבר רחוק וחביב — התמחות השירים; במקום ארץ-ישראל של מעלה, א"י של מטה; במקום דברים על התישרות הגב הלאומי הכפוף — התישרות זו ממש. צריך לשנות את ערכי

ואכזריותו, תקופות כאלה עושות את מילטון האלהי למוכירו של הזר קרומביל, את הצייר דויד—לכן בריתו של רוביספייר, את הכומר לאמנה, הכיב האב-הקדוש, — לפיימן השוין והחרות; הן המעלות את שיניה האומלל על במת-ההרנה, השולחות את מרם-די-סטאעל הענוגה—לכתת רגליה בארצות נכרות.

והנה המהפכה הרוסית. אי-אפשר להשמש בתשאי ולהתבא אל הכלים, עד המשורר להגיד כפה-מלא ובדברים כרוזים, המקבל הוא את השנויים, המתהווים לעינוי והמפלסים להם נתיב, כמו שהם, עם ד מ י ו ת ב ל י לירתם, או הוא מתקומם לנגדם ומשוללם. ואין דקבל את ההופעות מתוך זהירותו של בעל-בית, של פיליסטר, לקבל רק את מקצתן, את הנבחר שבהן. מהויבים אנו — אם בדעתנו דקבלן— להתייחס אליהן באמונה ובכמתון, בבמתון זה אשר בו התייחס איוב אל אלהיו, לקב, את הטובה ואת הרעה ולברך על שתיהן כאחת. לקבל את החדש — לא קל הוא הדבר.

ישנן תרצבות הישן החביב, הרחוק והקרוב, הנראה לנו ככל מאורה של הנפש. ישנו גם פחד החדש, המתפתל ובא כנחש עקלתון, אין לך מחנה נורא מהתגלמותה ורגעי התהוותה של משאת-נפש. משורר אחר בכה כל ימיו, שלא הלב, הלב הטהור והחם, הוא הררשם אח רגשותיו, רק הידים, הידים הנסות, הן המטפלות בעבודה זו. גם החיים לא לבם מגשם אח התקוות הרוממות, רק ידי החיים, הידים הגמות הן הן המטפלות בעבודה זו. מתכרמות, איפוא, פני האיריאה כשעה שהיא נסגרת במסגרת המציאות. ודי ביוון וקצף. יתר על-כן דרוש גם עז-רוח וגודל-לב כדי לקבל את החדש. מה שעבר והיה גם אלהים לא יש, והמה שעתיד להיות האדם לא יתשנו. נתון, איפוא, להפקיר את כל האישיות ולשימה על קרן העתיד; והאגשים זהירים למרי ותמיר

החיים המקובלים מן הקצה אל הקצה. צריך לא רק לברוק ביהוסי-חיים שעברו בירושה, אלא גם לברוא יחוסים-חיים אחרים על-ידי שנוי מרכום של החיים האישיים, על-ידי עבודה ומסירות-נפש. הסמנים הראשונים נראו. כשחיים אנו, שהיפועים אלה יביאו אותם אל דרך המדך של התנועה הלאומית — אל המורה.

צבי ווסלבסקי.

שירי-מהפכה *

שְׁחֹר הָעֶרֶב

צְחֹר הַשֶּׁלֶג.

רוּחַ, רוּחַ!

וְעַל רַגְלָיו לֹא יִכּוֹן אָדָם;

רוּחַ, רוּחַ —

קְבֹדוֹ מְלֵא אִפְסֵי אֶרֶץ.

וְעַל רַגְלָיו לֹא יִכּוֹן אָדָם. יש רגעים, אשר בהם גם המשורר הכורד לנפשו לא יוסף עוד להתלונן בתינוני הלוטותיו. באה הרוח עם סערתה ובהלתה. החיים באים עם ועפם ומפקדים את פקודותיהם. ההתרחקות, העמידה מני-הצד אינן אז גודל-נפש ושאר-רוח, המרוסם, היהיר, האצילי, רק קהות ומורד-לב, הפשוט, הרגיל, השפל. תקופות אלה כולעות את האמן אל קרבן, שוטפות אותו בסתף זרמתן, כי הן גדולות מן עולמו של הפרט, עשירות ממנו קדושות ממנו. רבבות בני-העם עם צווחתם וערבובותם נעשים למוקדם להיד, יחיד ענקי, איום, רבי-אברים, יחיד עם פרצופו, נפשו, סגולותיו, כעורו ויפיו, רצונו ומיאונו, רכותו

Двадцать Скриж. Але-*

ксандръ Блокъ, Москва.